

[Integrita subjektu a jeho navazování na sebe sama]

[740402-2]

(15) (5) (2. 4. 74, Písek)

Integrita subjektu nutně zahrnuje vztah subjektu k sobě samému už v tom primárním smyslu, že subjekt trvá díky tomu, že sám na sebe navazuje. Co to znamená, že subjekt navazuje sám na sebe? Zjevně to, že subjekt, jaký jest právě nyní, navazuje na sebe, jakým byl předtím. Subjekt navazuje sám na sebe tak, že navazuje na svou minulost. Minulost subjektu je však právě relikť toho, co se stalo reálným, co se uskutečnilo, co se zvnějšnilo; naproti tomu přítomnost subjektu je to, co se teprve zvnějšňuje, uskutečňuje, realizuje. Takže přítomnost subjektu je pouze zčásti tímto zvnějšněným, uskutečněným, realizovaným, kdežto zčásti je zároveň něčím ještě nerealizovaným, neuskutečněným, nezvnějšněným. A co je to, co ještě není zvnějšněno? To je právě ono „vnitřní“. Vnitřní představuje budoucnost subjektu, zatímco vnější představuje jeho minulost. Přítomnost subjektu je „syntézou“, integritou, sjednoceností obou těchto stránek, vnějšího a vnitřního, minulosti a budoucnosti subjektu.

Proto můžeme onen „vztah, který se vztahuje k sobě samému“, resp. „to ve vztahu, že se vztah vztahuje k sobě samému“ (jak o tom mluví Kierkegaard) interpretovat jako to při subjektu (na subjektu, v subjektu), že mezi vnitřní a vnější stránkou není jenom takový vztah, jímž by se vnitřní vztahovalo k vnějšímu a vnější zase naopak k vnitřnímu, ale vztah, v němž navíc je realizována schopnost subjektu vztáhnout se k tomuto vztahu mezi svým vnitřním a svým vnějším, a to předpokládá právě takovou strukturní uzpůsobenost vztahu mezi vnitřním a vnějším, která v sebe zahrnuje jakousi odbočku, jíž se tento vztah kromě k vnitřnímu a kromě k vnějšímu vztahuje (odnáší) k sobě samému jakožto vztahu. To je základna, umožňující reflexi, bez níž člověk není a nemůže se stát člověkem.